

muinais- tutkija

SUOMEN ARKEOLOGISEN
SEURAN TIEDOTUSLEHTI 3-4/1985

muinaistutkija

3-4/1985

SISÄLTÖ

TOIMITUKSEN PUHEENVUORO	2
SUOMEN ARKEOLOGINEN SEURA RY:N TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 1986	3
ETSINTÄKUULUTUS	3
ARKEOLOGIA SUOMALASEEN TIEDEKESKUKSEEN - Linturi	4
VALOKEILASSA MUSEOVIRASTON KIRJASTO - Itkonen	6
KLINGELÄINEN RAPSODIA MERELLE JA MUITA JUPINOITA - Kotivuori	8
HIILINÄYTTEET JA DENDROKRONOLOGIA - Alopeus	10
KENTTÄTYÖSEMINAARI UUELLEEN! - Hiekkänen	12
ARILLE A-2000 -MIETINNÖSTÄ - Hiekkänen	14
MURRE - Matti	15
SUOMEN ARKEOLOGINEN SEURA RY:N SÄÄNNÖT	17

Vastaavat toimittajat: Elvi Linturi, Anne Vikkula
Painos: 100

Ilmestyy neljä kertaa vuodessa

Toimituksen postiosoite: Suomen arkeologinen seura
Muinaistutkija
c/o HY Arkeologian laitos
PL 913

ISSN 0781-6790

00101 HELSINKI 10

TOIMITUKSEN PUHEENVUORO

Kesästä on taas selvitty ja talvi alkaa jo olla käsillä. MUINAISTUTKIJAN toimituskin on hiljalleen alkanut havahtua vuodenvaihteen lähestymiseen ja ymmärtänyt, että jäsenistö kaipaa tietoa tapahtuneista. Lehtemme tämän vuoden kolmannen numeron ilmestyminen on siis valitettavan paljon myöhässä pitkäksi venähtäneestä kenttäkaudesta johtuen, mutta puolustukseksi on sanottava, ettei kirjoituspuolellakaan olla liian aktiivisia oltu. Joka tapauksessa olemme ajanpuutteen vuoksi joutuneet tekemään taikatempun, joka yhdisti vuoden kaksi viimeistä numeroa kaksoisnumeroksi. Toivomme tietenkin hartaasti jäsenistön ymmärtävää suhtautumista sekä entistä innokkaampaa kirjoittelunhalua, ettei taikatempulle toiste tulisi tarvetta.

Toimituksella on muutakin sanottavaa. Kesän aikana on ilmennyt, että MUINAISTUTKIJAN omaksuma linja joko ei nauti yleistä hyväksymistä, tai sitten olemme ilmaisseet kantamme niin epäselvästi, ettei sitä kaikkien korvien välissä ole ymmärretty. Kertaus on opintojen äiti. MUINAISTUTKIJAAAN tarkoitettujen artikkeleiden tulee ensiksikin olla lyhyitä, kaksi liuskaa, ja lehden takasivulla olevan ohjeen mukaan kirjoitettuja. Olemme joissain tapauksissa nielleet ylpeytemme ja julkaisseet huomattavastikin pidempiä juttuja, mikäli niillä keskustelun ja informaation kannalta on ollut oleellista merkitystä. Tavaksi sitä ei kuitenkaan oteta kenenkään kirjoittajan kohdalla, sillä lehteä ei kustannusyistä voida paljontaan paisuttaa.

Toinen epäselvä seikka näyttää olevan sisällöllinen linja. Lienee selvää, että jokaisen lehden linja määrää sen toimituksen eikä suinkaan kirjoittajat, kuten eräissä tapauksissa on luultu. Meidän tapauksessamme linjaa on oleellisesti määräämässä myös jäsenistömme valitseman hallituksen kanta. Linja määriteltiin jo alkuun siten, että lehti tulee julkaisemaan tietoa ajankohtaisista tapahtumista sekä lyhyttä informaatiota uusista arkeologisista tutkimustuloksista, mielipiteenilmaisuja sekä seuran sisäisen toiminnan kannalta oleellisia tietoja. Missään tapauksessa MUINAISTUTKIJAA ei ole tieteellinen julkaisusarja eikä sitä sellaiseksi aiota kehittääkään. Sitä vartenhan meillä on Fennoscandia Archaeologica. Tulemme siis vastaisuudessaakin esittämään meille lähetettyjen tieteellisten, pitkien lähdeluetteloin ja viittein varustettujen artikkeleiden julkaisemista seuramme tieteellisessä julkaisusarjassa. Toivottavasti jäsenistö voi yhtyä linjaan.

Jäämme siis odottelemaan, että sohjoisista kaduista ja pimeistä illoista löytyisi jotain mieltä piristävää ja innoitavaa, jonka tuloksena voisimme ensi vuonna jälleen käydä MUINAISTUTKIJAN sivuilla kiintoisaa ja vilkasta mielipiteiden vaihtoa. Eikä myöskään pidä unohtaa lehden roolia tiedonvälittäjänä. Brotherit ja Olivetit esiin.

Työn iloa toivottaen

Anni Vekra

SUOMEN ARKEOLOGINEN SEURA ry:n TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 1986

Suomen arkeologinen seura tulee vuonna 1986 noudattamaan jo vakiintuneita toimintaperiaatteita. Kokouksia järjestetään neljä, joista ensimmäinen on helmikuun 14. päivänä pidettävä vuosikokous. Toinen kevätkauden kokous järjestetään huhtikuun 19. tai 26. päivänä Lahden seudulle suuntautuvan retken yhteydessä.

Syyskaudella järjestetään jälleen kaksi kokousta, joista ensimmäinen on Tvärminnessä Turun ja Helsingin yliopistojen arkeologian laitosten yhteisen seminaarin yhteydessä ja toinen marraskuussa pidettävä vaalikokous.

Muinaistutkija-lehteä jatketaan edelleenkin neljä numeroa vuodessa julkaisten. Fennoscandia Archaeologica -sarjassa pyritään julkaisemaan yksi nide. Populäärijulkaisutoiminnan suhteen pyritään toimittamaan teos aiheesta SUOMALAISET EUROOPASSA suomen kielellä ja erikseen tehtävällä päätöksellä se myös julkaisemaan, ja myös seutukohtaisia muinaisjäännösesitteitä tullaan hallituksen puolelta suunnittelemaan.

Vuodelle 1987 suunniteltujen arkeologian päivien järjestelyt tullaan aloittamaan. Jäsenistön osoittamasta mielenkiinnosta riippuen tehdään jäsenmatka Tallinnaan tai Tukholmaan.

ETSINTAKUULUTUS

MUINAISTUTKIJA-lehti kaipaa aluetoimittajia. Seuran toimintaa on jo päästy syyttämään jonkinasteisesta Helsinki-keskeisyydestä. Ainakaan MUINAISTUTKIJAA siitä ei tule syyttää, joten - tasapuolisuuden nimissä - ehdotamme, että kaikissa niissä maamme arkeologisen toiminnan pisteissä, joissa ei haluta tulla syrjityiksi, valittaisiin ja nimettäisiin erityinen aluetoimittaja. Luonnollisesti ilman korvausta tehtäviin töihin kuuluu oman pienen piirin keskuudessa tiedotteiden ja artikkeleiden kokoaminen ja toivon mukaan myös muokkaaminen julkaisuvalmiiksi sekä "provosointi" aktiivisuuteen.

Odotamme valittujen henkilöiden nimiä ja osoitteita vuosikokoukseen mennessä.

Elvi Linturi

ARKEOLOGIA SUOMALAISEEN TIEDEKESKUKSEEN

Helsingin yliopiston Arkeologian laitos ja Tiedekeskussäätiö suunnittelevat uuden tyyppistä arkeologian näyttelyä. Alustavissa neuvotteluissa hankkeen johtoteemaksi ja työnimeksi on valittu Rautakauden yhteiskunta - aihepiiri, josta arkeologialla on runsaasti uutta, vielä popularisoimatonta tietoa tarjottavanaan.

Suunnitelmaa on toistaiseksi kehitelty suppean toimikunnan kokouksissa sekä parissa laajemmassa ideointikokouksessa, joihin on osallistunut parikymmentä helsinkiläistutkijaa ja -opiskelijaa. Näyttelyn pohjaa pyritään laajentamaan ja onkin toivottavaa, että myös muualla maassa toimivat arkeologit innostuvat asiasta ja liittyvät hankkeeseen mukaan.

Rautakauden yhteiskunta -näyttely tulee olemaan yksi Tiedekeskuksen ennakkonäyttelyistä, joita on aikaisemmin järjestetty mm. fysiikan, lääketieteen ja viimeksi kansanrunous- ja kielitieteen aloilta. Näyttely järjestetään ensin Helsinkiin, mutta sen siirtäminen myös muille paikkakunnille on mahdollista. Viime kädessä se tulee muodostamaan Suomalaisen Tiedekeskuksen arkeologian osaston rungon.

Näyttelyn tarkoituksena on esittää yleisölle havainnollinen, uusimpaan tietoon perustuva näkemys Suomen rautakautisesta elämänmuodosta ja samalla kertoa siitä, mitä arkeologia on, millaisen prosessin kautta käsityksemme muinaisuudesta muodostuu. Näyttely tulee koostumaan rautakauden ja sen tutkimuksen eri aspekteihin keskittyvistä itsenäisistä osastoista. Toisissa osastoissa pyritään hahmottamaan elävä kokonaiskuva ajallisesti ja alueellisesti rajattujen yhteisöjen jokapäiväisestä elämästä ja toisissa voidaan keskittyä esim. teknologiaan, elinkeinoihin tai arkeologian metodeihin. Tämän kaltainen rakenne mahdollistaa

sen, että kullekin hankkeeseen osallistuvalla tutkimusyksiköllä voidaan varata oma osastonsa ja eri osastoja suunnittelevat työryhmät voivat toimia melko itsenäisesti yhteisen teeman ja kokonaissuunnitelman puitteissa.

Alustavissa ideointikokouksissa näyttelystä on kaavailtu jyrkästi tavanomaisista museonäyttelyistä poikkeavaa. Tietoa pyritään välittämään kokonaisvaltaisesti koettavassa muodossa, ei vain katseltavassa, niin kuin näyttelyissä tavallisimmin on tapana. Tietoa havainnollistetaan ja konkretisoidaan kaikin käytettävissä olevin keinoin. Yleisön aktivointia pidetään tärkeänä ja mahdollisuuksia omakohtaiseen kokeiluun pyritään tarjomaan. Tietokoneita, eri AV-välineitä ym. tekniikkaa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Näyttelyn on määrä valmistua kevääksi 1987, mikä edellyttää käsikirjoituksen ja toteutusaikataulun pikaista laatimista. Toivommekin, että mahdollisimman moni rautakauden kimpussa askaroiva tutkija ja tutkimusryhmä ilmoittaa osallistumishalukkuutensa ja aihepiirinsä Helsingin yliopiston Arkeologian laitokselle 15.1.1986 mennessä. Lisätietoja hankkeesta voi kysellä kirjoittajalta sekä prof. Ari Siiriäiseltä, joka toimii näyttelytoimikunnan puheenjohtajana. Yhteinen suunnittelukokous järjestetään tammikuun 1986 lopulla.

Kerttu Itkonen

VALOKEILASSA MUSEOVIRASTON KIRJASTO

Museoviraston kirjasto, joka sijaitsee Nervanderinkatu 13:n kiinteistössä, on useimmille Muinaistutkijan lukijoille tuttu paikka, mutta saattaa silti olla aihetta tuoda esiin joitakin piirteitä kirjaston toiminnasta.

Suurten yliopistojen kirjastot kuuluvat tieteellisten kirjastojen maailmassa omaan valiosarjaansa. Jos vertailuperusteena käytetään kokoelmien suuruutta, museoviraston kirjasto sijoittuu kunniakkaasti "keskisarjaan". Laajan kirjakokoelmansa takia se eroaa monista muista ns. tutkimuskirjastoista, jotka saattavat palvella hyvinkin suppeaa käyttäjäkuntaa. Kirjastoon on sen yli sadan toimintavuoden aikana hankittu n. 110 000 nidettä. Nykyinen vuosikartunta on 2500-3000 nidettä - yli 10 uutta kirjaa jokaisena työpäivänä - sekä noin 1000 jatkuvasti tulevaa kausijulkaisua. Kaikkea hankittua kirjallisuutta ei jouduta osatamaan, sillä museoviraston maksuasetuksen perusteella kirjaston tulisi saada vapaakappale teoksista, joiden laatimisessa on käytetty hyväksi museoviraston kokoelmia. Asetuksen noudattamisen valvonta on vaivalloista, mutta varsinkin kalliiden kirjojen kohdalla tuntuu siltä, että vaivannäkö kannattaa. Suurimman osan kausijulkaisuistaan kuten vuosikirjoista ja aikakaus- ja sarjajulkaisuista kirjasto saa Suomen Muinaismuistoyhdistyksen laajan kirjallisuusvaihdon avulla. Yhdistyksellä on eri puolilla maailmaa satoja vaihtokumppaneita, joiden kanssa se vaihtaa kirjallisuutta. Postitus- ja vaihtosuhteisiin liittyvä kirjeenvaihto hoidetaan kirjastossa.

Museoviraston kirjasto on julkinen kirjasto, jonka kokoelmien käyttö on mahdollista kenelle hyvänsä viraston edustamien alojen kirjallisuutta tarvitsevalle. Osaa kirjamateriaalista tosin annetaan lainaksi vain lyhyeksi ajaksi tai pelkästään lukusalikäyttöön. Kaukopalvelun avulla hankitaan kirjoja muualta lainaksi vain museoviraston henkilökunnalle. Muualla Suomeen välitetään lainoja tieteellisten kirjastojen ja maakuntakirjastojen kaukopalveluverkon kautta.

Koska kirjaston henkilökunta on pieni, ei varsinaista yksilöllistä, kunkin tutkijan erikoisongelmiin paneutuvaa informaatiopalvelua voida antaa. Se, kuinka paljon tutkija pystyy kirjastoa hyödyntämään, riippuu paljon käyttäjän omasta aktiivisuudesta. Uutuushankinnat ovat kaikki esillä vähintään kuukauden, joten käynti uutuushyllyjen äärellä vähintään kerran kuussa on syytä ottaa tavaksi.

Pari vuotta sitten kirjasto sai velvollisuudekseen avustaa Helsingin yliopiston kirjastoa sen keskuskirjastotehtävässä. Vastuualueeksi määrättiin Euroopan arkeologia lukuunottamatta klassista arkeologiaa. Tämän takia arkeologista kirjallisuutta on koetettu hankkia entistä systemaattisemmin. Paljon aukkoja varmaan vielä on, mutta niiden täyttämässä voivat Suomen arkeologisen seuran jäsenet auttaa - kirjasto ottaa mielellään vastaan hankintaehdotuksia. Viime vuosina on täydennetty bibliografisen kirjallisuuden osuutta; kirjastoon tulee mm. Deutsches Archäologisches Institutin vuosittain julkaisema Archäologische Bibliographie, ja British Archaeologyn julkaisut Archaeological Bibliography ja British archaeological abstracts sekä IIC:n julkaisema Art and Archaeology technical abstracts.

Museoviraston kirjasto toivottaa Muinaistutkijan lukijat tervelulleiksi käyttämään kirjastoa ja kehittämään sitä todelliseksi arkeologian keskuskirjastoksi.

PAINOSTA TULLUTTA

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen ISKOS -sarjassa ovat ilmestyneet viime vuoden lokakuussa Maarianhaminassa järjestetyn, luonnontieteellisiä metodeja arkeologiaan soveltavan konferenssin esitelmät. ISKOS 5 on 609-sivuinen ja sen ovat toimittaneet Torsten Edgren ja Högne Jungner. Muinaismuistoyhdistys myy kirjaa hintaan 130,- mk.

* * * * *

KLINGELÄINEN RAPSODIA MERELLE JA MUITA JUPINOITA

Koettuun tapaan pienten tieteenalojen tutkijat nykertävät aivoituksiaan lähinnä oman harrastelijakuntansa iloksi ja arvioitavaksi. Varsinainen popularisaatiovirtaus saavuttaa "kansan syvien rivien" tietoisuuden enimmäkseen aktiiviharrastelijain ja muiden alojen virtuoosien rappaisten Remingtonien välityksellä, sillä kaikki kansakoulunsa kunnialla käyneet toki oivaltavat arkeomanian olevan peukaloitavissa jo kotikutoisilla tiedoilla, saati sitten parin Kivikosken selailun jälkeen. "Mutta toisaalta taas"-luonteisen kirjallisuuden vastineena alan uutukainen tietous saavuttaa varsin valikoidusti, kymmenajast'aikaisella viiveellä maanmalliset historiaklubit, -poppoot ja -klikit. Nämä inspiroituneet 'amatöörit' hakevat etenkin kenttätöissä laahustavia 'ammattilaisia' riemastuttavat, "herulien kansainvaellus Hämeeseen" -tyyppiset asutusteoriaansa jne. jo kuopattua tietoa soveltaen ja 1800 -luvun kulttuurihistorian erikoistuntijain fiktiivisistä esihistorialuomuksista, jotka yltyvät selväkielisinä elävöittämään paikallisfriikkien uskalevalaista tai -svekomaanista harhailua muinaisuutemme merivaltojen uljailu ulapoilla ilman karttaa ja kompassia.

Kaikkien alojen asiantuntija, prof. M.Klinge edustaa tässä kalpailussa lähinnä antifennomaniata, jolle kahden Suomen erillainen kieli- ja kulttuuriperinne sekä kaikkalainen dualismi myös rotu-, uskonto- ja valtapiiriasioissa on kuin voima ja vastavoima, teesin ja antiteesin ikuista köydenvetoa ilman synteesitoiveita. Valtapiirien raja on aina "kahden kauppa", joka voidaan paremman puutteessa visioida Kihti (på s:ka Skiftet) -selälle, jotta vähemmistön ikimuistoiset oikeudet mannerjalustaankin nähden tulisivat kalevipoekain puristeessa "Pohjolan" (Satakunda & Fakka-Finland) myötä ylösotetuiksi. Samaa paradoksikylläistä näkemystä edustaa "Väinölä", ugrien kotoi-

sen veitikkamainen merivaltio (Viro & varsiNAIS-Suomi), jolle sepostelija löytää yhtä pitävät perusteet arkeomanian taholta kuin toisellekin "valtiolle".

Visio on visio on visio visioi muinainen viisas ja "Muinaisuutemme merivallat" -niminen "luonnos", joka viisaasti irrottautuu lähdeviiterasitteista, nojailee kirjatiskeillä otsakkeen arkeologia alla muiden klassikkojen: Vörärunorna. Del. 1 ja Acta arkhaeologica Ostrob... ym. rinnalla. Kaikki kunnia romaani-taiteelle ja tälle yhteisen kansan käsissä kuluvalle "uudelle arkeologialle". Olisiko kenties jollakulla syytä huoleen uskotavuutensa repeilemisen suhteen? Jokainen tuntee esimerkkejä näistä "sovellutuksista" muualtakin kuin aitoutustodistusten perään kuuluttavasta Vörästä, missä joidenkin mielestä on jo edetty esittävän taiteen puolelle ja lupaavia kalliotaideperinteen tuntijoita kehittyä syyssienten tavoin. Aika näyttäneen kuinka tässä käy ja ken ehtiineekään ensinnä yhdistämään "Pohjolan" aukottomaksi julistetun esihistoriin myötä rannikon brondekulturaan, massiivisen valta-aineksen kulttuureja kantavaan alkuvirtaan.

Syvänkielellä pomppaillen odottelemme nyt Pohjolan todellisen patriarkan, prof. K.Julkun uutukaisen, "Muinaisuutemme Pohjola", pullahtamista myyntitiskeille. Joko todellinen tiede näyttää Pohjantähden paikan tähtikartalla ja mistä sfääreistä sana on saatu? Nyt on vielä kansan tyydyttävä L.Meren "Hopeanvalkean" asettamaan vastineeseen Klengen kaksiviikkoisen puserruksen jälkeen syntyneelle, rahan- ja rikinkatkuiselle eddajatkeelle. Meri lausahaa: "Kysyminen on kaikkien velvollisuus, vastaaminen harvojen vallas-sa". Tiiliskivimäinen, kirjallisesti ja sisällyksellisesti hohdokas aurinkomatka menneeseen putoaa Välimereltä lennähtäneen meteorin myötä Saarenmaan Ultima Thuleen saattajinaan tieteellinen tieto ja pitkään pohdittu fiktio. Meren äärellä oleva valta elää tässäkin, mutta nyt tarkkojen viitteiden tutkijajaystävällisessä loisteessa. Ja onhan uutukaissarjan: "Suomen historia 1-8" alkuopus huip-pukuvitteinen vastine verbaalijonglöörien sepostuksille, vaikka jääneekin lähinnä ns. kulttuurikotien kirjajhylyjen täytteeksi. Joten oikealla? tiedonsaannillakin on vielä mahdollisuutensa, vaikka hiekkalaatikolla riittää vilskettä naapuritalon kakaroiden tultua kakkuja kasaamaan.

Harry Alopaeus

HIILINÄYTTEET JA DENDROKRONOLOGIA

Asuinpaikoilta, kalmistoista ja muista kaivauskohteista löytyy miltei aina nokimaata ja varsin usein myös erikokoisia hiilenpalasia. Näistä hiilistä otetaan useinmiten muutamia paloja C¹⁴ näytteiksi ja loppu heitetään pois arvottomina. Tällainen hiili-materiaali on kuitenkin käyttökelpoista dendrokronologiseen ajoitukseen. Hiilenpalan suuruudella ei ole merkitystä vaan sillä, kuinka hidaskasvuista puu aikoinaan on ollut eli kuinka monta vuosirengasta hiilenpalassa on. Jopa 15-25 vuosirengasta riittää silloin kun paikalta on saatu useampia näytteitä. Kuitenkin puun ydin-osat eli ensimmäiset vuosirengaat ytimestä laskien ovat vaikeimmin hyödynnettävissä ajoituksessa.

Vielä ei Etelä-Suomesta ole riittävän pitkää dendrokronologista masterkäyrää, jonka avulla voitaisiin heti antaa tarkka kalenterivuosisiluku kullekin dendronäytteelle. Kuitenkin, siirryttäessä vähitellen näytteiden analysoinnissa tietokonekäsittelyyn voidaan saada aikaan esim. asuinpaikan eri nuotioiden tarkka, vuosissa ilmaistu suhteellinen ikäjärjestys. Riittävän näytemateriaalin omaavien muinaisjäännösten absoluuttinen ajoitus ei myöskään ole mahdotonta sillä esim. Etelä-suomen metsälammista ja soista on saatavissa riittävästi tutkimusmateriaalia m.m. puunrunkojen muodossa. Ajan kanssa pystytään luomaan masterkäyrä aina esihistorialliselle ajalle asti. Kysymys on vain ajasta ja varoista, mutta ennenkaikkea asenteist Jos nyt turhiltakin tuntuvat näytteet otetaan talteen ja ne annetaan dendrokronologiaan syventyneille käyttöönsä em. tietokoneajoja varten, on mahdollista koota myös täten materiaalia sekä masterkäyrään että myös aikanaan varsin luotettavasti ajoittaa kyseiset näytteet. Työ vienee näillä näkymin lä vuosikymmeniä. Arkeologisia tutkimuksia ei kuitenkaan tehtäne tutkijoita itseään varten vaan myöskin tuleville sukupolville. Sama koskee myös näytteidenottoa joten asennekysymysten jälkeen onkin tärkeintä näytteiden säilytys siten että niistä olisi tulevaisuuden tutkijoille hyötyä.

Jo kaivausvaiheessa, kentällä, voi hiilen murtopinnasta nähdä puun vuosirenkaitten lukumäärän. Tämä onnistuu useinmiten paljaalla silmällä. Mikäli hiilinäytteessä todetaan riittävästi vuosirenkaita, olisi se syytä ottaa talteen ja säilyttää niin että ainakin sen uloimmat eli alkujaan lähinnä puun kuorta olleet vuosirenkaat säilyisivät. Nämä uloimmat vuosirenkaat ovat tärkeimmät ajatellen niin dendrokronologiaa kuin myös C¹⁴ ajoituksia.

Hiilinäytteiden säilyttäminen on sikäli helppoa että ne säilyvät myös kylmissä varastotiloissa, joita on huomattavasti helpompi saada käyttöön kuin lämpimiä tiloja.

Kuinka monta näytettä sitten olisi otettava kustakin ajallisesta kohdekokonaisuudesta sen luotettavaksi ajoittamiseksi?

Sitä on varsin vaikea sanoa sillä näytteiden laatu on tässä ratkaiseva. Jos hiilenpalat ovat alkujaan eri puulajeista ja/tai niissä on vähän vuosirenkaita tai ne ovat ydinpuuta, voi hyvinkin suuren näytemateriaalin säilyttäminen olla tarpeen. Puulajin saa selvälle luotettavasti vasta mikroskooppilla. Ruotsissa näyttää dendrotutkimuksessa jossain määrin vakintuneen tapa ottaa riittävän vuosirengasmäärän sisältäviä puunäytteitä vähintään 10 kpl jotta saataisiin jokseenkin luotettavaan ajoitukseen tarvittava materiaali. Usean näytteen ottamisella pyritään eliminoimaan m.m. se että näytteet sattuisivat olemaan alkujaan samasta puunrungosta. Myös voidaan tarvittaessa hylätä näytesarjasta vaikkapa useampikin n.s. virhekasvuista näytettä, jotka nykyisin tuottavat vaikeuksia ajoituksissa.

Hiilinäytteiden kerääminen tätä päivää ja tulevaisuutta varten olisi siis aloitettava NYT HETI eikä vasta sitten kun nämä nyt jo tiedossa olevat menetelmät ovat kehittyneet lopullisiin muotoihinsa. On huomattava, että mitä pikemmin on saatu kokoon riittävän suuri tutkimusmateriaali, sitä pikemmin myös on mahdollista luoda tarvittavat masterkäyrät lopullisia ajoituksia varten.

Markus Hiekkanen

KENTTÄTYÖSEMINAARI UUDELLEEN!

Puolitoista vuotta sitten järjesti esihistorian toimisto kaksipäiväisen tilaisuuden, jossa monipuolisesti lähestyttiin arkeologisiin kenttätutkimuksiin liittyviä metodologisia ja käytännön ongelmia. Eräänä päämääränä oli luonnollisesti antaa kentälle lähetettävälle neuvoja todellisuuden kohtaamiseen ja moni alustus laajenikin ehdotuksiksi esim. terveen järjen käyttämiseksi kaivauksella. Hämmästyttävän runsaslukuisen yleisön joukosta kuultiin rakentavia, joskus tahattoman huumorin sävyttämiä kannanottoja. Reipastakin keskustelua käytiin.

Tilaisuuden jälkeen pohdiskeli Christian Carpelan lyhyesti sen antia (Muinaistutkija 2/1984) esittäen tarpeellista ja kärkevääkin kritiikkiä eräiden museoviraston edustajien öykkärimäisistä ja kenttärakeologeihin kohdistuvista ylimielisistä kannanotoista. Artikkelissaan hän myös ehdotti erittäin kannatettavasti, että kenttätyöseminaarista tehtäisiin jokavuotinen samaan tapaan kuin RAÄ:n metodikonferenssit.

Carpelanin ehdotus ei valitettavasti ainakaan tänä vuonna saanut ansaitsemaansa myönteistä vastaanottoa. Esihistorian toimisto järjesti tosin keväällä kenttärakeologeille tilaisuuden, jossa annettiin ohjeita siitä, miten mm. palkanpoistomakkeet täytetään ja miten ne siirretään eteenpäin. Tällaisten kokoontumisten organisoiminen on sinänsä luonnollisesti tärkeää, sillä onhan niin, että arkeologisen

kaivaustutkimuksen tieteellinen onnistuminen mitä suurimmassa määrin riippuu siitä, kuinka asianmukaisesti paperit kulkevat toisen ja viidennen kerroksen välillä. Tämä kaikki ei kuitenkaan mielestäni aivan kokonaan ole sitä, mistä kenttärkeologi haluaisi keskustella.

Yhdyn Carpelanin ehdotukseen ja monen muun kollegan toivomukseen: esihistorian toimiston tulisi ensi keväänä (ja tulevina vuosina) järjestää samantapainen kenttätöyöseminaari kuin vuonna 1984.

Kun seminaarin järjestäjänä toimisi museoviraston toimisto, välttyttäisiin epäilyltä, että kysymys olisi ns. jatkokoulutuksesta, jollaiseen museoviraston johto käsittämättömässä viisaudessaan on todennut "työelämään heikommin soveltuvan aineksen" hakeutuvan.

Lähde: Lausunto jatkokoulutuksen kehittämisen ohjausryhmän muistiosta. Museovirasto Opetusministeriölle 3.11. 1983.

KORJAUS

Tämän vuoden ykkösnumerossa tuntematon avustajamme kiinnitti huomiota siihen, ettei A.M.Tallgrenin satavuotismuistoa ole tarpeeksi huomioitu tutkijoidemme piirissä. Muinaismuistoyhdistys on toki kunnioittanut suuren tutkijan muistoa 4.4.1985 kokouksessaan, jonka yhteyteen oli järjestetty 100-vuotisnäyttely. Esillä oli Tallgrenin kirjallista tuotantoa, valokuvia ja muuta hänen henkilökohtaista aineistoaan. Pa-
hoittelemme lipsahdusta.

Markus Hiekkänen

ARILLE A-2000 -MIETINNÖSTÄ

Sanoit Muinaistutkijassa 2/1985 sen, minkä ounastelinkin sinun sanovan. Toimimattomuuskin on teko, kuten eräs kollega on kuullut sanottavan, ja tällaisesta tekemisestähän me arkeologit olenne olleet nukkavieruja niin pitkään.

Ns. eriävästä mielipiteestä ei kai vastauksesi jälkeen enää ole aihetta keskustella ellei sitten punelimitse, mikäli joskus vapautat laitoksen uuden filiaalnin numeron salaisiksi luokitelluista asioista.

Juttuni pääsisällön ymmärsit kuitenkin syystä tai toisesta väärin. En suinkaan tarkoittanut, että A-2000 -toimikunnan olisi pitänyt erityisemmin "kartoittaa tai laajentaa arkeologisen tutkimuksen teoreettis metodologista kehystä", niin kuin sanasi vaikuttavasti asetet, sillä vaatimus historiallisen ajan arkeologian toiminnan mahdollistamisesta niin museovirastossa kuin yliopistoissa ja museoissa on mielestäni itsestään selvä.

Että toimikunta hoiti tehtävänsä arvioidi mukaan "joten kuten", ei peitä tosiasiaa, että se ohitti historiallisen ajan arkeologian tilanteen ja vaatimukset yhtä hurskain ja halvoin onnentoivotuksin kuin museovirastoa suunniteltaessa.

Matti

MURRE

Suullisen perinteen tallettamisessa tuntuu olevan omat ongelmansa: joka toisessa jutussa joutuu oikomaan edellisen virheitä. Viimeksikin Hilikka Vilppula joutui Toini-Inkeri Kaukosen tilalle.

Murrea ei kuitenkaan voi muihin sekoittaa. Hänet tunnettiin kyllä 1950-luvun lopun ja 1960-luvun arkeologipiireissä. Irmeli eli Murre Ojamaan ulkoinen olemus - pituutta 180 cm ja vastaavasti painoa, ylimpänä villisti liehuva pörrö - ja sen ajan akateemisissa naiskansalaisissa poikkeuksellisen estoton käytös ja värikäs kielenkäyttö herättivät huomiota ja arvokkaammassa joukossa usein myös pahennusta. Diplomatiasta ei Murre juuri välittänyt, hän ei pitänyt kompromisseista, vaan sanoi mielipiteensä koristelematta päin naamaakin kenelle tahansa. Osastonjohtaja Salmo kertoi kerran aivan järkyttyneenä: - Se nainen iski nyrkkiä pöytään. Ei nainen ennen ole minulle nyrkkiä pöytään lyönyt". Niinpä välit katkesivat vähitellen kaikkiin arvovaltaisiin arkeologeihin ja Murre siirtyi muualle - hänen pääaineensa olikin ollut assyriologia. Ehdittyään kokea vielä monia kovia kolhuja hän lähti autuaammille kaivausalueille.

Mutta vaikka Murre ei osannut pysyä väleissä ylempiin kerroksiin, oppivat monet sen ajan opiskelijat tuntemaan hänet reiluna ja älykkäänä toverina, jolta ei herkkyyttäkään puuttunut. Kaivauksilla hän tuli hyvin toimeen paikkakuntalaisten kanssa

sa ja Kainuussa ja Nubiassa hän oli useitakin kertoja.

Se, että Suomussalmella arkeologit kelpuutettiin lastenkin peläteiksi, ei sentään johtunut vain Murresta; mukana oli myös partaisia miehiä, jollaisia ei vielä silloin yleisesti liikkunut. Joka tapauksessa kuulimme kerran, poiketessamme Kalmosärkältä palatessa kauppaan, takahuoneesta lapsen parkua ja tuskastuneen naisäänen: - Ole hiljaa taikka särkkämiehet vievät sinut".

Särkällä Murre toteutti itsensä sanallisesti ilman estoja. Kaivausta kävivät kuvaamassa mm. Oulujoki Oy:n filmaajat ja onneksi heillä ei ollut äänityslaitteita, sillä Murre sattui olemaan tosi huonolla tuulella. Filmauksen päätteeksi ryhmän johtaja arvelikin: - Täytyy lähteä, täällä oppii rumia sanoja". Totuuden nimessä on huomautettava, että nykyaikana Murren puheet tuskin herättäisivät kulttuuripiireissä huomiota, elleivät sitten sillä, että anatomian sanasto ei niissä ollut kuuluvalla sijalla.

Mutta osasi Murre käyttäytyäkin. Kun pastorska oli tutustumassa kaivauksiin, ei hän kironnut, vaikka lehmä sattui kaatamaan vaaituskoneen. (Vaikeaa se kuulemma oli.) Ja Nubiassa hän joutui sopeutumaan hovitapoihin.

Sinne tuli kaivaukselle kruununprinsessa Margareta, Tanskan nykyinen kuningatar. Murre sai hänet kaivausryhmäänsä, mutta etukäteen pidettiin puhuttelu, jossa ankarasti muistutettiin kuninkaallisiin korviin sopivasta puheilmaisusta. Monta päivää Murre varoikin kieltään, mutta sitten hän sattui kuulemaan prinsessan montusta mehevän noitaisun. Siinä Murrekin vapautui ja loppuaika oli mennyt oikein viihtyisästi.

SUOMEN ARKEOLOGINEN SEURA RY:N SÄÄNNÖT

- 1 § Seuran nimi on Suomen arkeologinen seura ry. ja sen kotipaikka on Helsingin kaupunki.
- 2 § Seuran tarkoituksena on edistää arkeologista toimintaa Suomessa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi seura järjestää kokouksia, seminaareja ja esitelmätilaisuuksia sekä esittää kannanottoja ja lausuntoja alaa koskevista kysymyksistä. Seura ylläpitää alansa kansainvälisiä yhteyksiä. Seura voi harjoittaa julkaisutoimintaa.

Toimintansa seura rahoittaa liittymis- ja jäsenmaksuin. Se voi vastaanottaa lahjoituksia, testamentteja ja apurahoja.

Seura voi myös omistaa ja hallita kiinteätä ja irtainta omaisuutta.

- 3 § Seuran vuosijäseneksi voidaan hyväksyä hallitukselle esitetyn kirjallisen hakemuksen perusteella filosofian kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on laudaturarvosana tai siihen rinnastettavat opintosuoritukset arkeologiassa. Seura voi erityisistä syistä hyväksyä jäsenekseen kahden jäsenenä ehdottaman henkilön, joka ei täytä em. ehtoa. Jäsenhakemukset alistetaan seuran kokouksen hyväksyttäväksi. Jäsenistä pidetään jäsenluettelo.

Seuran muut jäsenet ovat kunnia- tai kirjeenvaihtajajäseniä. Kunnia- tai kirjeenvaihtajajäsen valitaan vuosikokouksessa hallituksen ehdotuksesta. Kunnia- tai kirjeenvaihtajajäsen ei maksa jäsenmaksua.

- 4 § Seuran jäsen voi erota seurasta ilmoittamalla kirjallisesti eroamisestaan seuran hallitukselle tai sen puheenjohtajalle tai suullisesti seuran kokouksen pöytäkirjaan.

Seuran jäsen katsotaan eronneeksi, jos hän on jättänyt jäsenmaksun suorittamatta kahtena peräkkäisenä vuotena. Eroaminen todetaan seuran kokouksessa hallituksen esityksestä.

- 5 § Seura pitää marraskuussa vaalikokouksen ja helmikuussa vuosikokouksen. Näiden lisäksi seura pitää kevätkaudella vähintään yhden ja syyskaudella vähintään yhden kokouksen.

Seuran vaalikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- 1) Valitaan hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet erovuoroisten tilalle.
- 2) Valitaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa tarkastamaan kuluvan vuoden hallintoa ja tilejä.
- 3) Esitetään seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja päätetään tulo- ja menoarviosta sekä liittymis- ja jäsenmaksujen suuruudesta.

Seuran vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- 1) Esitetään seuran vuosikertomus, tilit ja tilintarkastajien lausunto.
- 2) Vahvistetaan tilinpäätös edelliseltä tilikaudelta.
- 3) Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä.

Kaikissa kokouksissa käsitellään sääntömääräisten asioiden lisäksi hallituksen esittämät sekä seuran jäsenten esittämät, hallituksen valmistelemat asiat. Valtakirjalla älköön äänestettävä.

- 6 § Seuran ylimääräinen kokous pidetään milloin hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai vähintään viisi jäsentä tai 1/10 jäsenistä sitä erityisesti esitettyä asiaa varten kirjallisesti vaatii.

- 7 § Seuran kokous kutsutaan koolle vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta jäsenille lähetetyllä kirjeellä.

8 § Seuran asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu vuodeksi valittu puheenjohtaja ja kolmivuotiskaudeksi valitut kuusi jäsentä.

Vaalikokouksessa valitaan uudet jäsenet kahden erovuorossa olevan tilalle.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja kolme (3) hallituksen jäsentä on paikalla. Äänten mennessä tasan kokouksen puheenjohtajan ääni ratkaisee.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsumana tai jos kaksi jäsentä sitä erityisesti ilmoitettua syytä varten vaatii.

Hallitus voi asettaa seuran jäsenistä koostuvia toimikuntia valmistelemaan seuran jäsenten tekemien aloitteiden toteuttamista.

9 § Seuran nimen kirjoittavat hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, jompikumpi yhdessä sihteerin tai rahastonhoitajan kanssa.

10 § Seuran tilikautena on kalenterivuosi. Tilinpäätös ja vuosikertomus edelliseltä vuodelta on annettava tilintarkastajille ennen tammikuun 15. päivää.

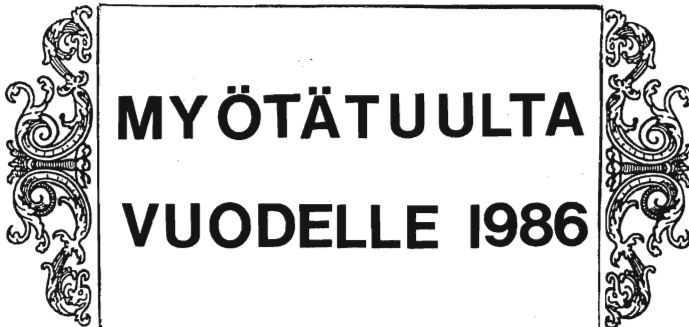
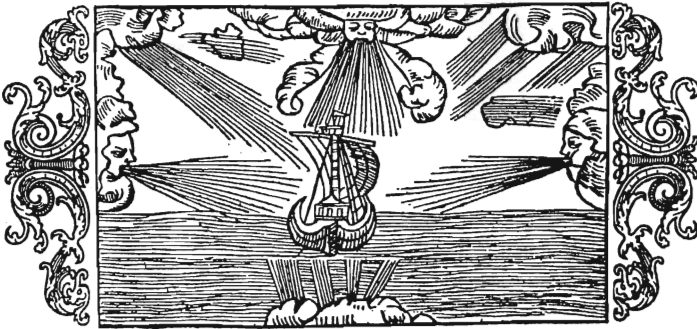
11 § Tilintarkastajien tulee ennen helmikuun 1. päivää antaa hallitukselle kirjallinen, seuran vuosikokoukselle osoitettu kertomus seuran hallinnon ja tilien tarkastuksesta.

12 § Seuran sääntöjen muuttamisesta on päätettävä vuosikokouksessa vähintään kahden kolmanneksen (2/3) äänten enemmistöllä luettuna äänestyksessä annetuista äänistä.

Seuran purkamisesta on päätettävä kahdessa, vähintään kahden kuukauden väliajoin pidettävässä seuran kokouksessa

kolmen neljäsosan (3/4) äänten enemmistöllä luettuna äänestyksessä annetuista äänistä.

- 13 § Jos seura purkaantuu, käytetään sen varat arkeologian tutkimusta edistäviin tarkoituksiin sen mukaan kuin seuran viimeinen kokous päättää.
- 14 § Muutoin seuran toiminnassa noudatetaan voimassa olevan yhdistyslain säännöksiä.

kirjoitusohje

Itse Kirjoittaja
(1 tyhjä)
OTSIKKO
(2 tyhjää)

Toimitus toivoo, että lehteen tarkoitetut tekstit toimitettaisiin painovalmiissa kunnossa ja tämän ohjeen mukaan konekirjoitettuna sekä mieluiten hyvissä ajoin ennen kulloinkin ilmoitettua viimeistä tekstien vastaanottopäivää. Tekstit kirjoitetaan 2-välillä.

Kirjoittajien osoitteita ei ilmoiteta lehdessä, mutta ne voi tarvittaessa saada toimitukselta. Kirjoituksiin voi liittää selkeitä kuvia tai piirroksia.

Toimitus pidättää itselleen oikeuden tarvittaessa lyhentää tekstejä. Muuten kaikki omalla nimellä kirjoitettu pyritään julkaisemaan.

23 cm

3 cm

15 cm

ISSN 0781-6790